

EESTI TEADUSTE AKADEEMIA
ESTONIAN ACADEMY OF SCIENCES
ENERGEETIKANÕUKOGU

KOOSOLEKU PROTOKOLL nr 3/2017 (58)

Tallinn

Algus kell 14.00, lõpp kell 16.05

20. september 2017

Juhatas Arvi Hamburg
Protokollis Siiri Jakobson

Koosolekust võtsid osa nõukogu liikmed: Arvi Hamburg, Tiit Kallaste, Leo Mõtus, Leevi Mölder, Anto Raukas, Ülo Rudi, Mati Valdma, Mihkel Veiderma

Puudusid: Ando Leppiman, Enn Lust, Arvo Ots, Andres Siirde, Andres Öpik

Külalised: Raul Kotov (AS Eesti Gaas, juhatuse liige), Toomas Saks (Eesti Õliühing, esimees), Mihkel Härm (WEC Eesti, peasekretär), Roman Bogdanovitš (AS Gaasivõrgud, juhatuse esimees)

Päevakord:

1. Maagaasituru ja pakutava kauba (gaaskütuste) sortimendi ning teenuste laiendamise võimalused, *Raul Kotov*
2. Naftasaadused, mineraal – ja biokütused, hinnakujundus ning tulevikutrendid.
Toomas Saks
3. Informatsioon, :
 - TA energeetikanõukogu 24. aprilli istungi otsuse teavitamisest,
 - TA –s 13. septembril toimunud konverentsi “*The Role of Fuel Cell and Hydrogen Technology in Delivering Energy Security for Europe*“ ettekannetest. *Arvi Hamburg*
4. Mõttetalgud: Isiksus - Kollektiivne aju - Kütus – Innovatsioon. *Tiit Kallaste*

1. Maagaasituru ja pakutava kauba (gaaskütuste) sortimendi ning teenuste laiendamise võimalused

Oma ettekandes „Maagaas ja teised gaaskütused – turg ja tulevik“ andis Raul Kotov ülevaate maagaasi s.h. (LNG, CNG), biogaasi, naftagaaside tarbimise struktuurist Eestis, hinnakujundusest, varustuskindlusest. Ta tutvustas gaaskütuste kasutamise võimalusi ja gaaskütuste osatähtsust Eestis ning teistes maades. Selgitas ka gaasiturgu reguleerivaid dokumente, tuues välja gaasiettevõtja võimalused ja kitsendused ning piirangud.

Iseloomustades tänast maagaasi varustuskindlust ja gaasiturgu selgitas Kotov kolme varustuskanali (Venemaalt gaasitrassist, Lätist Inčukalnsi maa-alusest gaasihoidlast ja Leedust Klaipeda LNG terminalist) valikukriteeriumeid ning planeeritavaid investeeringuid piiriüleste gaasiühenduste rajamiseks – seega mingit ainusõltuvust Venemaast ei ole olemas. Gaasituru arendamisel ja investeerimisprojektide teostamisel ootavad ettevõtjad riigi poolt kõigi turuosaliste võrdset kohtlemist ja tarbijale valikuvabaduse, eelkõige hoone kütteallikate valikul, võimaldamist. Samuti oli arutlusel gaaskütuse maksustamine, eri kütustele rakendatavate aktsiisimäärade sidumine atmosfääriheitmetega ja maksustamis põhimõtete kooskõlastamine naabermaadega. Ettekandes ja arutusel käsitleti ka transpordis võimalikke alternatiivkütuseid, EL sihtarvude täitmist ja riigipoolseid meetmeid.

EN seisukoht

Maagaas on väärtuslik kütus nii energiatarbe katmiseks kui tooraineks. Maagaasi taandarengut põhjustanud poliitiline argument - ainusõltuvus Venemaa Gasprom-st on minetunud. Teostamisel ja kavandatud märkimisväärsed investeeringud eeldavad ka riikliku regulatsiooniga kõikidele turuosalistele võrdseid võimalusi, turukonkurentsi toimimist ja maksusüsteemi eesmärgipõhist ülesehitamist ning tarbijale energia – ja kütteallika valikuvõimalust, millest tulenevalt nõukogu rõhutab järgmiseid aspekte:

- Keskkonnasõbraliku gaaskütuse tagasihoidlik osatähtsus Eesti energiaportfellis pole millegagi põhjendatud;

- Õiguslik regulatsioon peab tagama kütuse- ja energiaettevõtjatele võrdsed turutingimused ja - investeerimisriskid;

- On vaja kõrvaldada kaugkütte - ja elektrituru seadustega lokaalsele energiatootmise seatud piirangud ja soodustada riiklikult lokaalset energiatootmist tulenevalt muuhulgas liginullenergia ja edaspidi nullenergia hoonete energiatõhususe ja efektiivsuse nõuetest;

- Kuigi kaugkütteturg on nn mahuturg, soojuse MWh hind sõltub piirkonnast soojuse tarbimise mahust, pole põhjendatud kohustada kaugküttepiirkonna tarbijaid tarbima vaid kaugküttesooja - see oleks ühe kütteallikate eelistamine ja pärsiks innovaatiliste kütteallikate arendamist;

- Kütuste maksustamise põhimõtted peavad olema harmoneeritud naaberriikidega ja lähtuma kütuste keskkonnamõjudest;

- Regionaalne LNG terminal peaks paiknema soodsaimas kohas Paldiskis - kolme Balti riigi ja Soome gaasituru keskmes ja tagaks koos Balticconnectoriga kogu regioonile optimaalse gaasivarustuse. Klaipeda LNG terminal ei ole turupõhine ja seepärast ei saa teda käsitleda regiooni perspektiivse tarneallikana.

2. Naftasaadused, mineraal – ja biokütused, hinnakujundus ning tulevikutrendid.

Eesti Õliühingu esimees Toomas Saks andis oma ettekandes ülevaate mootorikütuste varustuskanalitest ja hinnakujundusest. Kõne all olid ka naftakütuste asendajad – biokütused, elekter, vesinik. Tutvustati EL nõudeid biokütuste osatähtsuse suurendamiseks, Eesti

regulatsiooni ja eeldusi ning võimalusi. Õlifirmade muredena toodi välja võrdsete tingimuste puudumine kõigile turul osalejatele, *must kütuseturg* ja pikaajalise strateegia puudumine.

EN seisukoht

Vedelkütuste osatähtsus riigi energiabilansis on ülekaalukalt suurim (40%), sellest tulenevalt on prioriteetne vedelkütuste varustuskindlus ja ka alternatiivsete mootorkütuste arendused ning kasutamise võimalused. Kuna Eestis ei ole toornafta rafineerimistehaseid ega autotehast, siis peame eesti tarbijale lisakulude vältimiseks vedelkütuste poliitika kujundamisel orienteeruma regionaalsele hinnakujundusele ja õiguslikule regulatsioonile, seepärast juhib nõukogu tähelepanu järgmistele olulistele aspektidele:

** Lähi-naaberriikide vedelkütuste hinnapoliitika, eeskätt aktsiisipoliitika peab olema ühtlustatud;*

** Ettevõtjatele võrdsete turutingimuste tagamine eeldab järelevalve karmistamist võimalike aktsiisipettuste minimeerimiseks;*

** Kõik alternatiivid fossiilsetele kütustele on kallimad ja nende kasutuselevõtmine sõltub eeskätt maksusoodustusest või/ja dotatsioonist;*

** Alternatiivsete mootorkütuste kasutuselevõtt eeldab majanduslikku ja sotsiaalset põhjendatust ja tehnilisi eeldusi, mis omakorda nõuab argumenteeritud transpordiarengukava olemasolu ja vastava tegevuskava rahastamisinstrumentide fikseerimist eelarvestrateegias.*

3. Informatsioon: TA energeetikanõukogu 24. aprilli istungi otsuse teavitamisest ja TA 13. aprillil toimunud konverentsi “Kütuseelement- ja vesinik tehnoloogia roll Euroopa energiaturvalisuse tagamisel”. ettekannetest

Arvi Hamburg informeeris energeetikanõukogu liikmeid Energeetikanõukogu 24. aprilli otsuse „**Eesti elektrisüsteemi desünkroniseerimine Loode - Venemaa elektrisüsteemist**“ teavitamisest kohtumisel VV Peaministriga ja edasistest kohtumistest Peaministri kantselei majandusnõunikuga. Energeetikanõukogu otsus on edastatud ka Vabariigi Presidendi kantseleisse. Koostamisel on ka teemakohane artikkel avaldamaks ajakirjanduses. Samuti edastas ta info 13. septembril EL 7. raamprogrammi IAPP-projekti “HELTSTACK” tegevuste raames toimunud KBFI, VTT ning Elcogeni AS Eesti ja Soome ettevõtete ühisel korraldamisel Tallinnas 13. septembril Eesti Teaduste Akadeemias toimunud rahvusvahelisest konverentsist teemal “Kütuseelementide ja vesinik tehnoloogia roll Euroopa energiaturvalisuse tagamisel”. Ettekannete lindistused on YouTube-s üleväl: https://www.youtube.com/playlist?list=PL3g_TzY7pIaAy0T_PuPTQ2cEgv5fztQcK

Videod ja ettekanded on kättesaadavad veebis:

<https://www.youtube.com/channel/UCE3FRyJGNkcG-SsYw5Hhh2g/videos>

https://server.elcogen.com/public/FCH2_Security_seminar_presentations.zip

4. Mõttetalgud: Isiksus - Kollektiivne aju - Kütus – Innovatsioon.

Tiit Kallaste esitas asjalikke märkmeid ja tähelepanekuid energeetikanõukogu liikmete sõnavõttudest, samuti üldistusi nõukogu otsuste täitmise käigust.

Otsustasime sarnased päevakorrapunktid lülitada ka edaspidi nõukogu istungite päevakorda.

Energeetikanõukogu esimees

Protokollija

Arvi Hamburg

Siiri Jakobson